

МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARDA TADQIQOTCHILIK QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH

Matkarimova Bonuposhsha Mansurbek qizi

UrDPI Pedagogika fakulteti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: maqolada maktabgacha ta'lim natijadorligini oshirishda bolalarda tadqiqotchilik qobiliyatini shakllantirish, uning o'ziga xos xususiyatlari, afzallik va imkoniyatlari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, ta'lim mazmuni, analizatorlar, qobiliyat, kompetensiya, kompetentlik, hayotiy ko'nikmalar.

Maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining birlamchi bo'g'ini hisoblanib, bu soha har tomonlama sog'lom va barkamol bola shaxsini tarbiyalash va maktabga tayyorlashda g'oyat muhim ahamiyat kasb etadi. Zero, ushbu tizimda amalga oshirilayotgan o'zgarishlar, farmon va qarorlarda belgilangan vazifalarning ijrosi Davlatimiz rahbarining doimiy e'tiborida bo'layotganligini guvohi bo'lmoqdamiz.

Jumladan, ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish sharoitlarini yaratish, maktabgacha ta'lim sifatini oshirish, maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktabga sifatli tayyorlashni tubdan yaxshilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga jahon amaliyotida keng qo'llaniladigan zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini joriy etish, maktabgacha ta'lim muassasalariga pedagog kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirishdan iborat dolzarb vazifalar qo'yildi.

XXI asrda ilmiy izlanish ko'nikma va malakalari nafaqat faoliyati ilmiy ish bilan bog'liq bo'lganlar uchun, balki barcha odamlar uchun zarur ekanligi tobora ayon bo'lmoqda. Umumjahon tadqiqot qobiliyatlari, ular orasida eng muhimi - vaziyatni tezda boshqarish, muammolarni hal qilishga ijodiy yondashish, ma'lumotni topish va tahlil qilish qobiliyati, odamga faol harakat qilish, o'zgartirish va yaratishga imkon beradi. Ularning rivojlanishi uchun asoslar allaqachon yaratilgan maktabgacha yosh, bu atrofdagi voqelikni assimilyatsiya qilish va maktabgacha yoshdagi bolaning faoliyatiga alohida sezgirlik bilan tavsiflanadi - kashfiyot, kognitiv, tadqiqot.

Bolalar katta qiziqish bilan tadqiqot ishlarida qatnashadilar, qiziqish va tajriba o'tkazish istagini ko'rsatadilar. Maxsus tashkil etilgan sharoitda bolaning o'z-o'zidan namoyon bo'lgan qidiruv faoliyati tadqiqot qobiliyatlari deb ataladigan ruhiy neoplazmaning paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin.

Rus psixologiyasi yo'naltiruvchi tadqiqot faoliyatini o'rganish va shakllantirishda

boy tajriba to'plagan. Bu muammo P.Ya tomonidan ishlab chiqilgan. Galperin, A.V. Zaporjets, N.N. Poddyakov, V.P. Zinchenko. Ushbu olimlarning asarlari oqimning mohiyatini, tuzilishini, qonuniyatlarini, shuningdek, bolaning kognitiv rivojlanishi uchun tadqiqot faoliyatini yo'naltirishning ahamiyatini ochib berishga imkon berdi.

Sanab o'tilgan ishlar tadqiqot faoliyati va xulq-atvorining psixologik mohiyati, ularni tashqi va ichki sharoitlar bilan aniqlash xususiyatlari, tadqiqotchilik xulq-atvorining roli haqidagi savollarga javob berishga imkon beradi. kognitiv rivojlanish odam. Ishning bir qismi tadqiqot faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan psixik xususiyatlar va sifatlar masalasini o'rganishga bag'ishlangan.

Psixologlar bolada mavjud bo'lgan kashfiyotchi xatti-harakatlar vositalariga ishora qiladilar: analizatorlar (vizual tadqiqot, eshitish, taktil, ta'm va boshqalar), tabiiy va sun'iy vositalar; (texnik vositalar kuzatishlar va boshqalar); boshqa fanlar; qidiruv xulq-atvorining ichki aqliy vositalari: instinktiv dasturlar (tug'ma yo'naltirilgan tadqiqot reaksiyalari); muayyan shaxsning tadqiqot xulq-atvori tajribasi.

Nutqning kashfiyot harakatida qo'llanilishiga ko'ra, og'zaki va og'zaki bo'lmagan kashfiyot harakati farqlanadi.

Bilimga oid savollarga quyidagilar kiradi:

- a) identifikatsiyalash savollari (bu nima? kim?)
 - b) tasnif va ta'riflar savollari (masalan, u yoki bu so'z nimani anglatadi)
 - v) narsa va hodisalarning faktlari va xususiyatlariga oid savollar (sifat va miqdor, vaqt va joy, tegishlilik va boshqalar).
 - d) tushuntirish va argumentlash savollari.
- 2) Ijtimoiy-kommunikativ masalalarga quyidagilar kiradi:
- a) niyat va faoliyat haqida savollar (endi nima qilasiz?)
 - b) baholash savollari (nima yaxshi va nima yomon?)
 - v) tasdiqlash va yordam so'rash masalalari
 - d) ritorik savollar
 - e) noaniq ma'noli savollar.

Harakat faoliyatining tabiatiga ko'ra, lokomotiv (men yon tomondan kuzataman, o'rganilayotgan ob'ektga nisbatan harakatni kuzataman) va manipulyatsiya (u bilan nima qila olaman, qo'limdagi ob'ektning holatini o'zgartirib o'rganaman) tekshiruvi. .

Tadqiqot xulq-atvorining shartlariga jismoniy sharoitlar (so'zma-so'z, u yoki bu harakatni amalga oshirish imkoniyati yoki mumkin emasligi), ijtimoiy (makro darajada, umuman jamiyat ma'lum turdagi tadqiqotlarni rag'batlantiradi va boshqalarni taqiqlaydi, eng ko'p maqsadlarni belgilaydi. muhim tadqiqotlar, natijalarga talablarni belgilaydi va hokazo.).

Xulosa qilib aytganda maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy jihatdan har tomonlama rivojlantirish uchun sharoitlarni yaratish maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qilishning mavjud

tartibini qayta ko‘rib chiqishni hamda maktabgacha ta’lim xizmatlarini ko‘rsatishning zamonaviy usullarini joriy etishni talab qiladi.

Ta’lim-tarbiya jarayonini takomillashtirish bolalarning rivojlanganligi darajasini va ularning umumiy boshlang‘ich ta’limga tayyorligini, shuningdek, ularning ijtimoiy, shaxsiy, hissiy, nutqiy, jismoniy va ijodiy rivojlanishini baholash asosida amalga oshirilishi lozim. Bunda bolalarda Vatanga muhabbat hissini, oilaga, o‘z xalqining milliy, tarixiy, madaniy qadriyatlariga hurmat, atrof-muhitga nisbatan ehtiyotkorona munosabatni shakllantirishga alohida e’tibor qaratilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Z.M.Ashurova. Maktabgacha ta’limda STEAM ta’lim texnologiyasining ahamiyati. Pegagogs. 1:1 (2022), pp. 233-235.
2. Grosheva, G.E. Djanpeisova, U.T. Mikailova, M.A. Kenjabayeva, N.A. Miftayeva. “O‘yin orqali ta’lim olish”. T.:2020.
3. Grosheva, K.T. Olimov, V.A. Nazarova, G.E. Djanpeisova, U.T. Mikailova, D.A. Kenjabayeva, N.B. Gulyamova, N.A. Miftayeva. “Kuzatish va baholash”. Toshkent.:2020
4. I.V. Grosheva, L.G.Yevstafeva, D.T.Maxmudova, Sh.B.Nabixanova, S.V. Pak, G.E.Djanpeisova ”Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi T: 2018. 1-81-b;